

УДК 338.43:330.341(477:061.1ЄС)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.202.230-236>**Палій М.О.**

Полтавський державний аграрний університет

Palii Mykola

Poltava State Agrarian University

<https://orcid.org/0009-0000-0967-1642>**Канцедал Н.А.**

кандидат економічних наук

Полтавський державний аграрний університет

Kantsedal Nataliya

PhD in Economic Sc.

Poltava State Agrarian University

<https://orcid.org/0000-0002-2050-7015>

ІНСТИТУЦІЙНА ТА ЕКОНОМІЧНА ГОТОВНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ДО ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ

*У статті здійснено комплексний аналіз інституційної та економічної готовності аграрного сектору України до інтеграції в Європейський Союз. Розкрито основні виклики та бар'єри на шляху імплементації положень Спільної аграрної політики ЄС (САП), зокрема недосконалість інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів малих і середніх господарств, нерівномірну інституційну спроможність та відставання у гармонізації законодавства. Звернено увагу на досвід країн-членів ЄС щодо переходу від сировинного експорту до моделі продажу готової продукції, що актуалізує потребу у розбудові агропереробної галузі в Україні. Окреслено стратегічні пріоритети для адаптації аграрної політики України до вимог *acquis communautaire* та цілей САП 2023–2027, включаючи підтримку сталого розвитку, екологічну трансформацію, модернізацію управління та посилення інструментів державної підтримки. Результати дослідження мають прикладне значення для формування національної стратегії євроінтеграції аграрного сектору.*

Ключові слова: євроінтеграція, конкурентоспроможність, аграрний сектор, стандарти ЄС, інновації, експортний потенціал.

INSTITUTIONAL AND ECONOMIC READINESS OF UKRAINE'S AGRICULTURAL SECTOR FOR INTEGRATION INTO THE EUROPEAN UNION: CURRENT STATE AND STRATEGIC PERSPECTIVES

The article explores the institutional and economic readiness of Ukraine's agricultural sector for integration into the European Union under the framework of the Common Agricultural Policy (CAP). The relevance of the topic is determined by Ukraine's status as an EU candidate country and the need for comprehensive modernization of its agricultural system in line with European integration priorities. The research aims to identify strategic directions for institutional transformation, assess sectoral potential, and propose mechanisms that can facilitate a successful adaptation to EU agricultural standards. The urgency of this issue is enhanced by structural inefficiencies within Ukraine's agro-industrial complex, a significant share of raw material exports, and the current lack of harmonized infrastructure and legal frameworks that meet EU criteria.

*The study is based on a combination of analytical, comparative, and forecasting methods. The findings reveal a moderate level of alignment with EU *acquis* in the agricultural domain, accompanied by critical disparities in the implementation of sustainability standards, digital infrastructure, and subsidy administration. While Ukraine's agricultural sector demonstrates high production potential and export capabilities, its capacity to absorb CAP mechanisms remains constrained by weak institutional coordination, fragmented regulatory oversight, and limited access to investment capital among small and medium-sized farms.*

The practical significance of the study lies in its policy-oriented recommendations aimed at accelerating CAP-related reforms. These include establishing transparent financial management systems, fostering decentralized rural development strategies, and creating investment incentives for value-added agricultural production. The study also

proposes a phased approach to adopting EU environmental and quality standards, allowing Ukrainian farmers to transition without excessive financial or administrative burden. The insights generated can serve as a roadmap for national authorities, agribusiness stakeholders, and international partners engaged in shaping Ukraine's agricultural integration into the European Union.

Keywords: European integration, competitiveness, agricultural sector, EU standards, innovation, export potential.

JEL classification: Q18, Q17, F15.

Постановка проблеми. Процес європейської інтеграції України передбачає глибоку трансформацію національної аграрної політики, інституційного середовища та механізмів державної підтримки відповідно до вимог Спільної аграрної політики ЄС (далі – САП ЄС). Незважаючи на вагомий прогрес у гармонізації нормативно-правової бази та зростаючу частку агросектору в зовнішньоторговельній структурі, в Україні зберігається низка системних викликів, що ускладнюють повноцінну інтеграцію в європейський аграрний простір. Серед них – недостатній рівень інституційної узгодженості, слабка розвиненість інструментів державної підтримки, фрагментарність аграрної інфраструктури, а також обмеженість фінансових і технічних ресурсів малих і середніх фермерських господарств. Актуальність дослідження зумовлюється потребою аналізу стану спроможності аграрного сектору до вступу в ЄС та визначення стратегічних пріоритетів адаптації, які забезпечать конкурентоспроможність і стійкість сільського господарства України в умовах європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження, присвячені інституційній та економічній готовності аграрного сектору України до інтеграції в Європейський Союз, охоплюють широкий спектр питань – від державного управління та конкурентоспроможності до екологічної адаптації та інноваційного розвитку, були висвітлені такими авторами, як Ю. Гуртовий, Л. Золотоверх, О. Зоря, В. Катан, Є. Маркова, О. Шавалюк. Попри значний обсяг наукових робіт, присвячених реалізації європейського вектора розвитку сільського господарства України, залишається недостатньо дослідженим питання багатогранності викликів та можливостей, що стоять перед аграрним сектором України на шляху до євроінтеграції.

Метою дослідження є комплексна оцінка інституційної та економічної готовності аграрного сектору України до інтеграції в ЄС, із визначенням ключових бар'єрів та можливостей адаптації до стандартів САП ЄС, а також обґрунтування стратегічних напрямів реформування аграрної політики та підтримки сільського господарства в умовах євроінтеграційного вектору.

Виклад основних результатів дослідження. Здобувши статус кандидата у червні 2022 року Україна підкреслила неухильне прагнення вступу до Європейського Союзу, що вимагає від українського сільського господарства не лише відповідності високим стандартам якості продукції, екологічної безпеки та конкурентоспроможності, а й структурної модернізації, адаптації законодавства та трансформації управлінських підходів. У цьому контексті важливо оцінити рівень готовності аграрного сектору України до інтеграції в єдиний європейський ринок, визначити ключові виклики,

а також потенціал і перспективи подальшого розвитку в умовах членства в ЄС.

При дослідженні даного питання науковці акцентують увагу на:

1) необхідності секторальної інтеграції та адаптації національного законодавства до нормативно-правової бази ЄС, підкреслюючи важливість екологізації законодавства та реалізації державних механізмів підтримки аграрного сектору в контексті євроінтеграції [1, с. 42-46];

2) екологізації аграрного виробництва та впровадження інноваційних технологій. Авторки підкреслюють важливість раціонального землекористування, розвитку біоенергетики та виробництва екологічно чистої продукції для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору [2, с. 414-425].

3) аналізі напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва України в умовах євроінтеграційних змін та продовольчих викликів, підкреслюючи необхідність розвитку інфраструктури та подолання соціально-економічних бар'єрів таких, як: відсутність комплексної державної стратегії для розвитку внутрішнього водного транспорту, що призводить до перевантаження залізниць та доріг; неоптимізоване використання морських портів країни; складність підключення до електромережі; потреба в підвищенні взаємодії між різними видами транспорту для підвищення ефективності та спрощення обслуговування; низький рівень впровадження у виробництво нової інноваційної продукції, цифрових технологій та дотримання міжнародних стандартів; низький рівень фінансування та інвестування [3, с. 83-88].

4) розвитку партнерських відносин між суб'єктами аграрних регіонів в умовах євроінтеграції, акцентуючи на важливості брендингу сільськогосподарських районів та ефективної взаємодії стейкхолдерів для формування стратегій розвитку [4].

Важливу роль у процесі формування брендів аграрних регіонів відіграють як формальні, так і неформальні інституції. Формальні інституції охоплюють державні органи та урядові структури, які забезпечують нормативно-правове, організаційне та політичне підґрунтя для розвитку брендингу. Їхня діяльність включає регулювання бізнес-процесів, встановлення стандартів якості та координацію маркетингової діяльності. До цієї категорії належать органи управління на місцевому, регіональному та національному рівнях, які визначають поведінкові та виробничі рамки, а також реалізують програми фінансової та інституційної підтримки. Важливими інституційними суб'єктами виступають також заклади вищої освіти та науково-дослідні установи, які здійснюють прикладні та фундаментальні дослідження у сфері аграрних наук, маркетингу та

брендингу, а також надають експертні знання, інноваційні рішення й аналітичну підтримку. Натомість неформальні інституції формуються через систему соціальних взаємодій, норм, традицій і цінностей, які сприяють обміну досвідом, взаємодії між учасниками аграрного ринку, зростанню обізнаності виробників і споживачів, зміцненню довіри, захисту інтересів спільнот

і підтримці сталого розвитку сільських територій.

У 2024 році ЄС експортував сільськогосподарської продукції на суму €234,1 млрд (рис. 1) та імпортував €194,9 млрд (рис. 2), отримавши позитивне сальдо в €39,2 млрд. Порівняно з 2023 роком, як експорт, так і імпорт зросли на 2,8% та 6,7% відповідно.

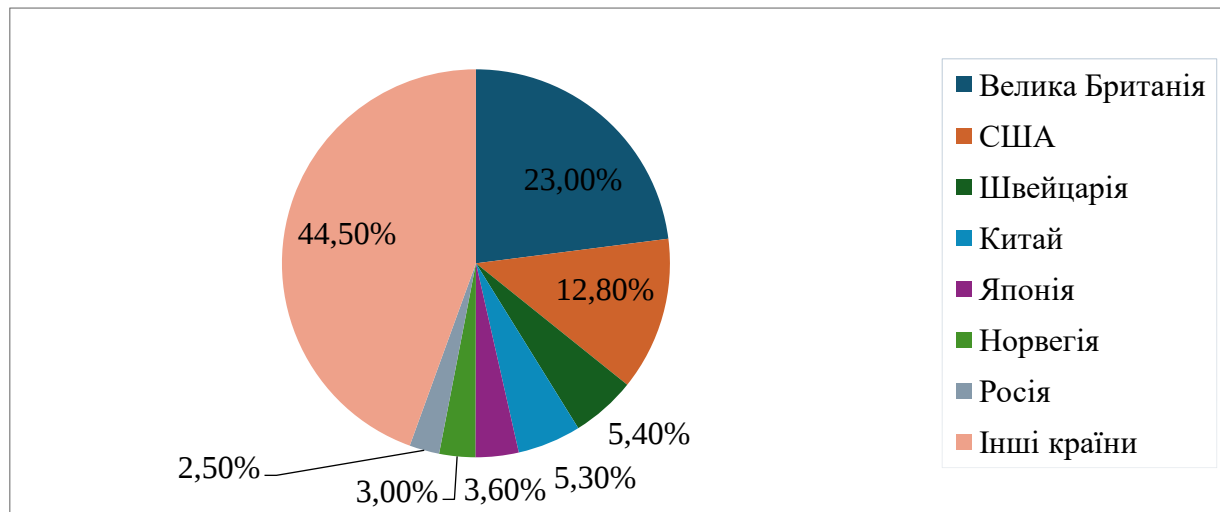

Рис. 1. Експорт сільськогосподарської продукції з ЄС, 2024 р.

Джерело: узагальнено автором на основі [5]

У період з 2014 по 2024 роки торгівля сільськогосподарською продукцією в ЄС зросла на 59,0%, при цьому експорт збільшився на 58,0%, а імпорт – на 60,2%, що еквівалентно середньорічному зростанню на

4,7% для експорту та 4,8% для імпорту. Більша частина імпорту ЄС походила з Бразилії (8,8%; €17,1 млрд), Великої Британії (8,5%; €16,6 млрд), України (6,7%; €13,1 млрд) та Сполучених Штатів (6,1%; €12,0 млрд).

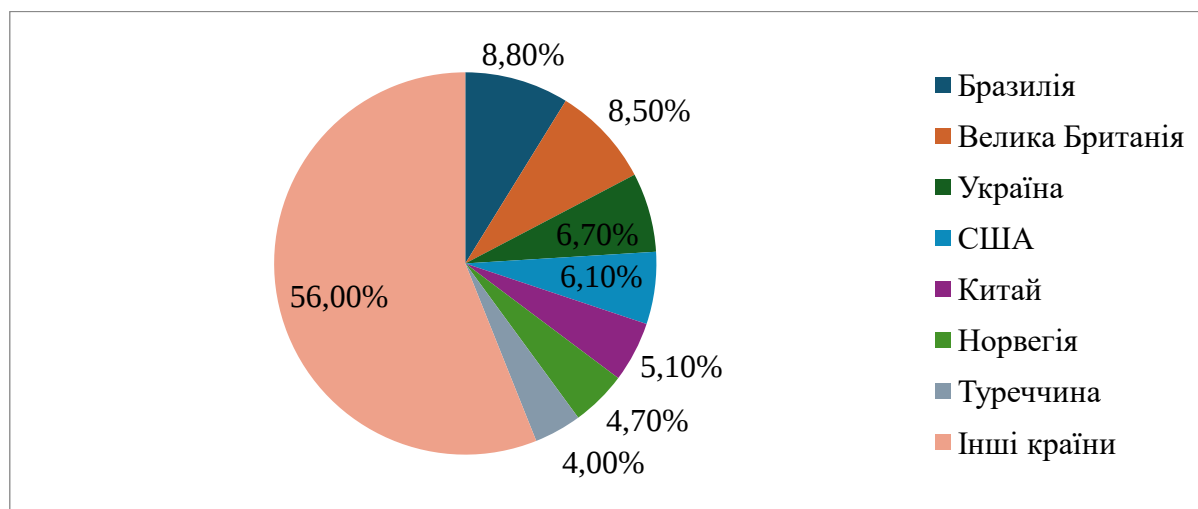

Рис. 2. Імпорт сільськогосподарської продукції до ЄС, 2024 р.

Джерело: узагальнено автором на основі [5]

На сьогодні аграрний сектор України продовжує відігравати провідну роль в національній економіці. За словами міністра агрополітики України Віталія Ковалю, агропромисловий комплекс (АПК) у 2024 році забезпечує приблизно 20% ВВП країни. З цієї частки близько 11% припадає на сільське господарство, а 9% – на агропереробну галузь. Ці дані були озвучені під час GET Business Festival 2024 [6].

У контексті стратегічної трансформації

національної економіки та адаптації до вимог Європейського Союзу, надзвичайно актуальним для України є врахування досвіду розвинених країн, зокрема Сполучених Штатів Америки та держав Європейського Союзу, у питаннях переходу від моделі сировинного експорту до моделі експорту готової продукції з паралельним експортом лише тієї сировини, яка обліковується на залишках.

Практика провідних аграрних країн свідчить, що

ключовим чинником сталого розвитку аграрного сектору та зміцнення позицій на зовнішніх ринках є розбудова потужної агропереробної промисловості. Замість експортувати виключно зернові, олійні культури чи іншу сировину, країни ЄС та США орієнтуються на виготовлення кінцевої харчової продукції, кормів, біоенергетичних матеріалів, органічних добрив та інноваційних агропромислових товарів.

Для України така трансформація означає не лише підвищення економічної ефективності аграрного сектору, але й диверсифікацію експортної структури, створення нових робочих місць у сільській місцевості, розвиток логістичної та виробничої інфраструктури, а також зменшення залежності від коливань світових цін на сировину.

Розвиток переробної галузі передбачає також інтеграцію сучасних технологій, дотримання санітарних та фітосанітарних стандартів ЄС, інвестиції в модернізацію підприємств і стимулювання створення кластерів агропереробки в регіонах.

Таким чином, системна підтримка переробного напряму має стати пріоритетом державної аграрної політики, орієнтованої на довгострокову конкурентоспроможність України на європейському та глобальному ринках. Але на даному етапі однією з вагомих причин її гальмування є значний дефіцит фінансування. Малі та середні агропідприємства мають обмежений доступ до довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації, закупівлі технологічного обладнання та сертифікації продукції, а нові учасники ринку потребують значний стартовий капітал для початку діяльності [7]. Відсутні ефективні механізми аграрного кредитування та страхування ризиків; брак прямих субсидій на переробне обладнання, розвиток технологій (такі, як дрони (БПЛА) та дистанційне зондування), податкових пільг або програм залучення іноземних інвесторів у регіональні агрокластери; брак сучасних

логістичних центрів, сховищ, холодових ланцюгів та потужностей для транспортування продукції з коротким терміном зберігання – тільки поглиблюють проблему [8; 9, с. 11-20].

Для стимулювання розвитку агропереробної галузі Україні потрібна системна державна політика, спрямована на підтримку локальної переробки, появу інструментів проєктного чи беззаставного фінансування з довгим терміном розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань, формування індустріальних агропарків, адаптацію продукції до вимог міжнародних ринків і підтримку аграріїв. Лише за умови стратегічного підходу агросектор може відійти від сировинної моделі і забезпечити стаке економічне зростання.

Ми маємо значний природно-ресурсний потенціал: родючі ґрунти, сприятливі кліматичні умови; високий рівень спеціалізації у виробництві сільськогосподарської продукції; конкурентоспроможність на глобальному ринку окремих культур (кукурудза, пшениця, соя, ячмінь); потенціал для розширення органічного виробництва. В той же час існують проблеми: окупації та замінування частини сільськогосподарських угідь; у відсутності належної системи контролю якості та безпечності харчових продуктів; недостатньої адаптації аграрного законодавства до норм ЄС; значної частки «тіньової» економіки в агросекторі; недостатнього розвитку інфраструктури зберігання, логістики та переробки продукції [10, с. 126-134].

Реалізація курсу на європейську інтеграцію вимагає від аграрної галузі глибокої інституційної перебудови. У межах виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС здійснюється адаптація національного законодавства до норм «acquis communautaire» (табл. 1). Вони подані у вигляді 35 тематичних глав, що охоплюють ключові сфери державної політики, що дає змогу структуровано оцінювати готовність країни-кандидата за кожним напрямом.

Таблиця 1

Основні норми «acquis communautaire», що стосуються аграрного сектору

№	Назва розділу «acquis communautaire»	Короткий зміст	Приклад вимог для агросектору
1	Вільний рух товарів (Розділ 1)	Регламентує технічні стандарти, сертифікацію, специфікацію норм.	Єдиний стандарт пакування, маркування, контроль якості харчової продукції.
2	Заснування підприємств та надання послуг (Розділ 3)	Дає можливість фізичним і юридичним особам вільно працювати в інших країнах ЄС.	Перехід від класифікатору професій до єдиного реєстру кваліфікацій, забезпечення взаємного визнання кваліфікацій та дипломів між державами-членами.
3	Сільське господарство (Розділ 11)	Регламентує політику ЄС у сфері аграрного виробництва.	Гармонізація законодавства щодо прямої підтримки фермерів, заходів ринкової політики, аграрної статистики.
4	Харчова безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика (Розділ 12)	Забезпечує високий рівень захисту здоров'я споживачів, рослин і тварин.	Контроль залишків пестицидів, простежуваність продукції, біобезпека на фермах, карантинні заходи.
5	Охорона навколишнього середовища (Розділ 27)	Встановлює екологічні стандарти, включаючи вимоги до сільськогосподарської діяльності.	Зменшення забруднення ґрунтів і вод, поводження з агрохімікатами, дотримання кліматичних цілей.
6	Фінансовий контроль (Розділ 32)	Контроль за використанням коштів ЄС, зокрема аграрних дотацій.	Впровадження прозорої системи управління сільськогосподарськими субсидіями.

Джерело: узагальнено автором на основі [11]

Поняття *acquis communautaire* (дослівно з французької – «спільне надбання») охоплює весь обсяг нормативно-правових актів, політик, судової практики Європейського суду, практики Європейської Комісії, позиції інших органів.

Відповідність до норм є ключовим фактором для країн, що прагнуть вступити до ЄС, оскільки повна імплементація його положень є необхідною умовою набуття членства. З цією метою процес євроінтеграції передбачає проведення попередньої оцінки національного законодавства, його гармонізацію з правом ЄС і забезпечення інституційної спроможності реалізації нових норм.

Для України *acquis communautaire* становить методологічну і нормативну основу адаптації внутрішньої правової системи до стандартів ЄС. Зокрема, у контексті реформування аграрного сектору та інституційної трансформації державного управління, положення визначають цільові орієнтири для імплементації політик, зокрема в межах Угоди про асоціацію з ЄС. Таким чином, системне наближення до *acquis communautaire* не лише відкриває перспективу членства, а й сприяє поглибленню інтеграції в єдиний європейський простір права та економіки. Україна працює над впровадженням цих норм, зокрема в сферах [12]:

- 1) антикорупційного законодавства;
- 2) санітарних і фітосанітарних заходів;
- 3) технічного регулювання та контролю якості, інтеграції екологічних стандартів і стимулювання розвитку органічного виробництва;
- 4) управління земельними ресурсами;
- 5) розширення програм державної підтримки сільського господарства, зокрема дрібних виробників, через гранти, кредити, освітні програми.

Проте темпи імплементації європейських норм залишаються нерівномірними, адже існують питання вирішення, яких не потребує багато часу і ресурсів, через подібність у законодавстві, а є більш проблемні, що ускладнені низьким рівнем інституційної спроможності окремих державних органів і нестабільним законодавством у самому ЄС.

Актуальною є проблема екологізації в частині перенасичення ґрунтів пестицидами. У самому ЄС тривають активні внутрішні дискусії щодо доцільності та обґрунтованості окремих регуляторних норм, зокрема вимог до застосування пестицидів, які нині викликають опір у значної частини країн-членів. Враховуючи динамічний характер європейського законодавства, важливою передумовою ефективної євроінтеграції України є формування гнучкого механізму адаптації до норм ЄС із урахуванням потенційних змін. Інакше запровадження регуляторних вимог, що можуть бути переглянуті в найближчому майбутньому, становитиме надмірне навантаження на сільськогосподарських виробників, повторивши події вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ). На той момент окремі поступки та адаптаційні заходи, розраховані на очікувану економічну вигоду, згодом не спрацювали, що призвело до необхідності перегляду рішень шляхом укладання двосторонніх угод.

Підтримка агросектору в ЄС – є прикладом однієї з найдосконаліших систем у світі. Вона базується на Спільній аграрній політиці (САП) Євросоюзу, що являє собою комплексну політичну стратегію, спрямовану на сталий розвиток сільського господарства та сільських територій, забезпечення гідного рівня доходів для фермерів, а також стабілізацію аграрних ринків. Фінансування САП здійснюється з бюджету ЄС, зокрема за рахунок двох основних фондів: Європейського фонду сільськогосподарських гарантій (EAGF), який охоплює прямі виплати та ринкове регулювання, і Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій (EAFRD), що підтримує інвестиції у розвиток, екологічну сталість та диверсифікацію сільської економіки.

2014–2022 рр. це новий етап розвитку САП. Порівняно з реформами попередніх років основні особливості такі:

- 1) почали активно переходити від підтримки виробництва окремої продукції до безпосередньої підтримки сільгоспвиробників. ці зміни спрямовані на підвищення екологічної безпеки шляхом відмови від монокультур, які раніше стимулювалися субсидіями, та створення конкурентного середовища;
- 2) екологічно чисте лісорозведення та охорона сільськогосподарських угідь. охорона сільських ландшафтів, флори і фауни, зелених зон;
- 3) надати адресні субсидії малозабезпеченим районам. надавати фінансову підтримку територіям з несприятливими природними умовами розвитку;
- 4) розширення програми підтримки сільського розвитку для диверсифікації сільських доходів та покращення якості та маркетингу сільськогосподарської продукції через партнерство.

У період 2023–2027 рр. Спільна аграрна політика (САП) Європейського Союзу зазнала суттєвих реформ, спрямованих на забезпечення сталого розвитку сільського господарства, підвищення його конкурентоспроможності та адаптацію до нових викликів, таких як зміна клімату та геополітична нестабільність. САП 2023–2027 базується на десяти ключових цілях, які охоплюють соціальні, екологічні та економічні аспекти (табл. 2).

Цілі САП 2023–2027 є частиною ширших стратегій Європейського Зеленого курсу (Green Deal), зокрема таких як «Від ферми до виделки» (*Farm to Fork*) і Стратегії біорізноманіття.

Для України, яка прагне інтегруватися до ЄС, адаптація до нової САП має стратегічне значення:

- 1) екологічні стандарти: САП 2023–2027 передбачає значне фінансування екологічних схем (екосхем), що вимагає від фермерів впровадження практик, сприятливих для довкілля. українським аграріям необхідно буде адаптувати свої господарства до цих вимог;
- 2) підтримка малих та середніх фермерів: САП акцентує увагу на підтримці малих і середніх господарств, що може сприяти розвитку сільських територій в Україні;
- 3) фінансові виклики: у разі приєднання України до ЄС, її великі сільськогосподарські площі можуть

суттєво вплинути на бюджет САП, що потребуватиме перегляду фінансових механізмів політики.

4) інституційна адаптація: Україні необхідно буде розробити національний стратегічний план САП,

узгоджений з європейськими цілями, що вимагатиме модернізації аграрного управління та нормативної бази.

Таблиця 2

Основні цілі Спільної аграрної політики ЄС (САП) на 2023–2027рр.

№	Ціль	Короткий зміст
1	Забезпечення справедливого доходу сільськогосподарських виробників	Підвищення стабільності доходів фермерів, зменшення економічних ризиків та підтримка рівня життя в агросекторі.
2	Підвищення конкурентоспроможності сільського господарства	Заохочення інновацій, продуктивності, цифровізації та ефективного використання ресурсів у фермерстві.
3	Покращення позиції фермерів у агропродовольчому ланцюгу	Посилення ринкової сили виробників, розвиток кооперації та сприяння справедливим торговельним практикам.
4	Посилення кліматичної адаптації та пом'якшення змін клімату	Скорочення викидів, поглинання вуглецю, розвиток сталих технологій та кліматостійких господарств.
5	Раціональне управління природними ресурсами	Сприяння сталому використанню води, ґрунтів і повітря, а також адаптація до екологічних викликів.
6	Збереження біорізноманіття, покращення екосистем та збагачення ландшафтів	Захист природних середовищ, традиційного сільського ландшафту та екологічних мереж у сільській місцевості.
7	Підтримка привабливості сільських територій і сприяння місцевому розвитку	Розвиток інфраструктури, соціальних послуг, зайнятості та інклюзивного зростання на сільських територіях.
8	Сприяння оновленню поколінь у сільському господарстві	Заохочення молодих фермерів через фінансові стимули, освітні програми і доступ до землі та інвестицій.
9	Підвищення якості та безпечності продуктів, а також турбота про здоров'я людей, тварин і рослин	Забезпечення стандартів безпечного виробництва, захист споживачів та запобігання хворобам.
10	Стимулювання розвитку знань, інновацій і цифрової трансформації в сільському господарстві	Розширення досліджень, дорадчих служб та цифрових інструментів у підтримку аграрного сектору.

Джерело: узагальнено автором на основі [13]

Висновки. Аграрний сектор демонструє високий економічний потенціал і вагому роль у структурі національного ВВП та експорту, що створює підґрунтя для його інтеграції до єдиного ринку ЄС. Україна перебуває на початковому етапі інституційного наближення до САП ЄС. Щоб стати повноцінним учасником цієї політики, потрібна не лише технічна модернізація та нормативна гармонізація, але й суттєве зміцнення інституційної спроможності. Таким чином, впровадження принципів САП 2023–2027 в Україні може

стати каталізатором для екологічної та економічної трансформації аграрного сектору, сприяючи його інтеграції до європейського простору. Механізми євроінтеграції також включають фінансову допомогу з боку ЄС через різноманітні програми та ініціативи. Наприклад, програми Horizon Europe, Erasmus+, COSME та інші забезпечують підтримку наукових досліджень, інновацій, малого та середнього бізнесу, а також розвитку людського капіталу.

Список використаних джерел:

- Згара І. (2025). Державні механізми реалізації євроінтеграції аграрного сектору України. Економічний простір, Вип. 198. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.42-46>.
- Маркова Є., Шестаковська Т. (2018). Особливості розвитку аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції. Журнал європейської економіки, Вип. 16(4). С. 414–425. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2017.04.395>.
- Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д.Р. (2023). Напрями інвестиційного-інноваційного розвитку аграрного виробництва України в умовах євроінтеграційних змін та продовольчих викликів. Цифрова економіка та економічна безпека, Вип. 8(08). С. 83–88. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-14>.
- Газуда С. (2024). Розвиток партнерських відносин суб'єктів аграрних регіонів в умовах євроінтеграції. Економіка та суспільство, № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-136>.
- Trade in agricultural products: €39.2 billion surplus. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250513-2>.
- Частка агросектора у ВВП країни складає близько 20%. Delo.ua. URL: <https://delo.ua/news/castka-agrosekтора-u-vvp-krayini-skladaje-blizko-20-ministr-439487/>.
- Kushnir, N., Tsaruk, D., Shpak, V., Dobrovolskyi, A., & Didukh, R. (2024). Analysis of digitalization modern global trends and factors in the context of Ukraine's agricultural sector. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, Vol. 1429. Iss. 1. P. 012006. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1429/1/012006>.
- Kantsedal N., & Ponomarenko O. (2022). Institutional Model of Integrating Agricultural Production Technologies with Accounting and Information Systems: The Digital Agricultural Revolution: Innovations and

Challenges in Agriculture through Technology Disruptions. Pp. 301-310. ISBN 9781119823339. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119823469.fmatter>. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781119823469>.

9. Канцедал Н.А., Лега О.В. (2021). Інформаційна роль обліку в результативності інвестиційної стратегії аграрних підприємств. *Агросвіт*, № 11. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.11.11>.

10. Канцедал Н.А., Лега О.В. (2022). Інституційні індикатори інвестиційної привабливості агросектору України в умовах війни. *Причорноморські економічні студії*, № 74. С. 126-134. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-18>.

11. Chapters of the acquis. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en.

12. Моїсєєв В. Євроінтеграція України – стан на вересень 2024 року. The Page. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/agrarna-yevrointegraciya-ukrayini-stanom-na-veresen-2024-roku>.

13. Key policy objectives of the CAP 2023–27. European Commission: URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27/key-policy-objectives-cap-2023-27_en.

References:

1. Zghara, I. (2025). Derzhavni mekhanizmy realizatsii yevrointegratsii aharnoho sektoru Ukrainy [State mechanisms for implementing European integration of Ukraine's agricultural sector]. *Economic scope*, No. 198. Pp. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.42-46>. [in Ukrainian].

2. Markova, Ye., & Shestakovska, T. (2018). Osoblyvosti rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointegratsii [The features of development of agricultural sector of economy of ukraine in the conditions of euro integration]. *Journal of European Economy*, No. 16(4). Pp. 395–406. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2017.04.395>. [in Ukrainian].

3. Zoria, O.P., Zoria, S.P., & Mauer, D.R. (2023). Napriamy investytsiinoho-innovatsiinoho rozvytku aharnoho vyrobnytstva Ukrainy v umovakh yevrointegratsiinykh zmin ta prodovolchyykh vyklykiv [Directions of investment and innovation development of ukraine agricultural production under the conditions of european integration changes and food challenges]. *Digital Economy and Economic Security*, No. 8(08). Pp. 83-88. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-14>. [in Ukrainian].

4. Gazuda, S. (2024). Rozvytok partnerskykh vidnosyn subiektiv ahrarykh rehioniv v umovakh yevrointegratsii [Development of partnership relations of subjects of agrarian regions under the conditions of european integration]. *Economy and Society*, No. (61). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-136>. [in Ukrainian].

5. Trade in agricultural products: €39.2 billion surplus. Eurostat. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250513-2>. [in English].

6. Chastka ahrosektora u VVP krainy skladaie blyzko 20% [The share of the agricultural sector in the country's GDP is about 20%]. Retrieved from: <https://delo.ua/news/castka-agrorektora-u-vvp-krayini-skladaje-blizko-20-ministr-439487/>. [in Ukrainian].

7. Kushnir, N., Tsaruk, D., Shpak, V., Dobrovolskyi, A., & Didukh, R. (2024). Analysis of digitalization modern global trends and factors in the context of Ukraine's agricultural sector. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, Vol. 1429. Iss. 1. P. 012006. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1429/1/012006>. [in English].

8. Kantsedal N., & Ponomarenko O. (2022). Institutional Model of Integrating Agricultural Production Technologies with Accounting and Information Systems: The Digital Agricultural Revolution: Innovations and Challenges in Agriculture through Technology Disruptions. Pp. 301-310. ISBN 9781119823339. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119823469.fmatter>. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781119823469>. [in English].

9. Kantsedal, N., & Leha, O. (2021). Informatsiina rol obliku v rezultatyvnosti investytsiinoi stratehii ahrarykh pidpriemstv [Informative role of accounting in effectiveness of agrarian enterprises' investment strategy], *Агросвіт*, No. 11. Pp. 11–20. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.11.11> [in Ukrainian].

10. Kantsedal, N.A., & Lega, O.V. (2022). Instytutsiini indykatory investytsiinoi pryvablyvosti ahrosektoru Ukrainy v umovakh viiny [Institutional indicators of investment attractiveness of the agricultural sector of ukraine in war conditions] *Black Sea Economic Studies*, No. 74, Pp. 126–134. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-18>. [in Ukrainian].

11. Chapters of the acquis. European Commission. Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en. [in English].

12. Moisieiev, V. (2024). Yevrointegratsiia Ukrainy – stan na veresень 2024 roku [European integration of Ukraine – status as of September 2024]. The Page. Retrieved from: <https://thepage.ua/ua/economy/agrarna-yevrointegraciya-ukrayini-stanom-na-veresen-2024-roku>. [in Ukrainian].

13. Key policy objectives of the CAP 2023–27. European Commission. Retrieved from: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27/key-policy-objectives-cap-2023-27_en. [in English].